

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Důvody a motivace rodičů při výběru předškolního zařízení pro své děti

Vypracovala: Jana Jalovcová
Vedoucí práce: Mgr. Dita Podhrázká

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 23. března 2017

Jana Jalovcová

Poděkování

Mé poděkování patří především Mgr. Ditě Podhrázké, za její cenné rady a připomínky. Děkuji jí za odborné vedení a čas, který věnovala mé bakalářské práci. Poděkování patří i respondentům, bez kterých bych nemohla realizovat empirickou část této práce. Dále děkuji celé své rodině a mým blízkým, kteří mi byli během studia velkou oporou.

Abstrakt

Cílem mé práce je zjistit motivaci a důvody rodičů pro výběr určitého typu mateřské školy. Co je pro jejich výběr důležité při volbě mateřské školy běžného typu nebo alternativní mateřské školy? Předkládaná bakalářská práce se zaměřuje na sledování postojů rodičů k volbě mateřské školy a na analýzu způsobu jejich utváření.

Cílem výzkumu je zjistit, jaké jsou postoje rodičů k volbě mateřské školy a identifikovat tendence, které se na jejich utváření podílejí.

V teoretické části popisují vývoj předškolního vzdělávání na našem území. Dále v této části popisují současnou státní mateřskou školu a možnosti alternativního předškolního vzdělávání u nás. Praktická část je pojednána jako kvalitativní výzkum, jehož cílem je zjistit důvody a motivace rodičů při výběru mateřské školy pro své dítě. Sběr dat proběhl formou polostrukturovaných rozhovorů, kterého se zúčastnili rodiče dětí, kteří se připravují k zápisu do mš nebo docházejí do mateřské školy prvním rokem.

Klíčová slova: předškolní vzdělávání, mateřská škola, rodiče, výběr mateřské školy

Abstract

The aim of this thesis is to discover and determine motivation and reasons of the parents leading up to the choice of the type of a kindergarten. Which factors are significant in order to choose either the regular or alternative type of a kindergarten? This bachelor's thesis focuses on observation of the parents' attitudes concerning the choice of the right kindergarten for their child as well as analysis of the factors forming those attitudes.

We are aiming at determining such tendencies which are significantly influencing the parents' choices.

In the theoretical part I'm describing the development of the pre-school education in Czech Republic. On the hand, the empirical part (or the qualitative study) directly studies the factors influencing the parents' choice of the kindergarten for their child. The data for the empirical part were acquired by means of half-structured dialogues with the parents of the children either preparing for the kindergarten enrolment or were at that point already attending the 1st year of the kindergarten.

Key words: pre-school education, kindergarten, parents, choice

OBSAH

ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 MOTIVACE.....	9
2 VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
3 SOUČASNÉ MOŽNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	14
3.1 STÁTNI MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	14
3.2 ALTERNATIVNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	16
3.2.1 Waldorfské mateřské školy.....	17
3.2.2 Pedagogika Marie Montessori.....	20
3.2.3 Vzdělávací program Začít spolu.....	23
3.2.4 Mateřská škola podporující zdraví (ZMŠ).....	26
3.2.5 Církevní školy.....	30
3.2.6 Lesní mateřská škola.....	32
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	33
4.1 Výzkumné otázky.....	33
4.2 Vlastní výzkum.....	33
4.3 Vyhodnocení.....	40
4.3.1 Očekávání rodičů od mateřské školy.....	40
4.3.2 Způsob výběru mateřské školy.....	45
4.3.3 Informovanost o možnostech předškolního vzdělávání.....	46
5 DISKUZE.....	49
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	54
Příloha č. 1.....	56
Příloha č. 2.....	57

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je motivace rodičů při výběru mateřské školy pro své dítě. Jsem matkou tří dcer a tento problém jsem vážně řešila před 15lety. Bydleli jsme na Praze 1 a moje děti ještě nebyly ve vlně silných ročníků, mohla jsem si tzv. „vymýšlet“ daleko víc, než současní rodiče. Vzhledem k bydlišti nehrála roli ani blízkost mateřské školy, v docházkové vzdálenosti bylo asi 5 mateřských škol. Nechtěla jsem „alternativní školku“ jen podle matek, které ji chválily, nechtěla jsem školku svého dětství, kde jsem si užila ústrky díky vrozenému rozštěpu patra, nepotřebovala jsem své děti hlídat, byla jsem doma. Chtěla jsem pro ně nové podněty, kamarády, určitou míru osamostatnění, zážitky. Moje děti ve školce nikdy nespaly, těšila jsem se na společná odpoledne, která jsme prožívali aktivně.

Dnes mám své děti velké, dávno odrostlé mateřské škole, přesto v sobě cítím důležitost otázky výběru mateřské školy. Dnešní rodiče, se kterými se setkávám coby učitelka mateřské školy, jsou v mých očích tak jiní než jsem byla já, někteří by už mohly být mými dětmi. Kladu si otázku, co je pro ně důležité, co od školky očekávají, co očekávají ode mě, co očekávají od svých dětí. Očekávají vůbec něco? Jak bych se rozhodovala v současné době já? Nejstarší dcera by asi přivítala, kdybych na ni nekladla tak velká očekávání, druhá dcera, která je introvertní a zvidává by jistě byla šťastnější ve školce s Montessori vzděláváním, a nejmladší byla šťastná v té státní, do které chodily její sestry.

Za posledních 15 let se změnila nejen společnost, rodiče ale i mateřská škola. V době před 15 lety byl pohled na alternativní vzdělávání daleko ostřejší, byly tu jeho příznivci a také jeho odpůrci. Volba mateřské školy byla vyjádřením životního postoje a celosvětového názoru. Současná mateřská škola se ve svých výchovných a vzdělávacích principech velmi přiblížila tzv. alternativním školkám. Osobnostní a individuální přístup je samozřejmostí, projektová výuka také.

Chtěla bych porozumět dnešním rodičům, porozumění vede k pochopení a od toho je jen krůček ke sblížení, navázání vztahu, který bude ku prospěchu dětí i nás dospělých.

„...jsi zodpovědný za to, co jsi k sobě připoutal...“ Antoine de Saint-Exupéry Malý Princ

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MOTIVACE

„Neexistuje větší motivace než touha po splynutí s tím, co právě děláte a čím jste. Každý, kdo by váš úkol nebo konflikt rozřešil za vás, by se musel stát lepším než vy. Tím by vás oloupil o odměnu, na níž se zakládá veškerá sebeúcta, mužnost či ženskost.“

Carl Gustav Jung, *Vzpomínky, sny, myšlenky*

Základ slova motivace nalezneme v latinském slově movere, hýbat, pohybovat. To naznačuje směr lidského jednání, jeho hnací motor. Motivace má mnoho různých projevů, podob a cílů. Motivace vědomě i nevědomě směřuje naše chování a jednání mnohem více, než jsme ochotni připustit. Často je nečekaně vnitřním motivem překonání základních životních obav a strachů, úzkosti, nemoci nebo bolesti. (Jelínek, 2013)

V odborné terminologii motivace vyjadřuje chování a jednání člověka, která má psychologickou příčinu nebo smysl, cíl, který vychází z nějakého vnitřního stavu jako jsou reakce na změny působící na psychiku a očekávající reakci, která by se s touto změnou vyrovnala. (Nakonečný, 2014, s. 16)

Jedním z hlavních mýtů dnešní doby se stala motivace a její mantrou společenský tlak na výkonnost a moc, která vede v konečném důsledku k číslům, výsledkům nebo k množství vydělaných peněz. Když se chce současný člověk v honbě za úspěchem stát konkurenceschopným, potřebuje energii, kterou hledá často v motivaci. (Jelínek, 2013)

Motivace je intrapsychický proces, který probíhá z nějaké naší potřeby a vede nás k výslednému uspokojení některé naší pohnutky. Motiv je zážitek nebo způsob jednání, které přinese nějaké uspokojení. Pojmy motivace a motiv vyjadřují vnitřní procesy a stavy, které vysvětlují zaměřenost chování na dosažení určitého cíle. (Nakonečný, 2014, str. 15)

Vnitřní podstatu motivace vyjadřují pojmy jako přání, snaha, chtění, úsilí, touha atd.

Jedním z primárních úkolů psychologie je vysvětlit proč lidé jednají tak, jak jednají. Co je motivací jejich jednání. Motivy dávají smysl tomu, co děláme a smysluplnost jednání vyplývá z našeho vnitřního psychologického založení. Naše motivy mají dva základní aspekty: jeden se pojí se způsobem chování, druhý se pojí k psychologickým důvodům. (Nakonečný, 2014, str. 11)

Motivace je prolnta celou psychikou člověka a dává psychickým procesům vnímání, myšlení, cítění určitý obsah a směr, průběhu, který vyjadřuje motivační cílení. V tomto náhledu je motivace základním psychologickým problémem, protože je podstatným činitelem vnitřní psychické dynamiky, a ne jen usměrňováním lidského chování. (Nakonečný, 1996, str. 26)

Motivace je klíčem k porozumění člověku. Studium motivace lidského chování je velmi komplexní a jako takové se jeví klíčem k pochopení lidské psychiky. Motivace dává jejich činům individuální smysl. Motivace je klíčovým psychologickým jevem protože usměrňuje lidské chování a souvisí s vnitřní psychickou dynamikou. (Nakonečný, 1996, str. 27)

2 VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Péče o malé děti vždy patřila do rodiny a podíleli se na ní všichni její členové. Cílem výchovy malých dětí v rodině spočívalo v přípravě na dospělý a samostatný život. V 19. století příchodem průmyslové revoluce nastal zlom v tomto zasetém způsobu výchovy. Mladí lidé hledali pracovní příležitosti ve měst a kde také potom zakládali i své nové rodiny. Pokud oba rodiče byly nuceni z existenčních důvodů pracovat, vznikla potřeba se o děti v době, kdy jsou v práci postarat. (Šmelová, 2004)

Na našem území vznikají v 1. polovině 19. století první instituce pro malé děti. *Posláním těchto institucí mělo na začátku výrazně sociální charakter, tzn. postarat se o děti zaměstnaných rodičů. Následně je prosazována snaha a kladen důraz na výchovu a vzdělávání. Do popředí předškolních institucí se dostala pedagogická funkce a předškolní zařízení začalo plnit i úkoly související se základním vzděláváním a nabývala na školním charakteru.* (Šmelová, 2004, s. 42)

Tabulka č.1: První instituce , které u nás vznikaly pro malé děti. (Šmelová, 2004, s. 37)

19.století	Sírotčince	poskytovat péči dětem bez rodičů
19. století	dětské nemocnice	zajistit péči nemocným a oslabeným dětem
19. století	Chorobince	pečovat o děti dlouhodobě nemocné
1832	opatrovna – v Praze na Hrádku	zajistit péči a výchovu dětí zaměstnaných rodičů, výuka trivie
1854	německé jesle v Praze	poskytovat základní péči pro děti z chudých rodin
1864	německá dětská zahrádka- v Praze ve Spálené ulici	rozvíjet a vychovávat děti ze zámožných rodin, později i děti z chudých vrstev s cílem jejich poněmčování

1869	<i>mateřská škola – Praha</i>	<i>vychovávat děti, součástí byla i výuka</i>
1884	<i>první české jesle – Praha</i>	<i>poskytovat základní péči pro děti z chudých rodin</i>

Významným mezníkem pro naše školství byl vznik Československého státu v roce 1918. Začali se řešit otázky jednotného přístupu ke školství, k výchově a ke vzdělávání. Na důležitosti nabyla i otázka předškolních institucí. Také bylo nutné se rozhodnout pod jaké ministerstvo bude taková instituce patřit. Tento spor byl veden několik let a byl důvodem, že nebyl vydán zákon o mateřských školách. (Šmelová, 2004)

Léta před druhou světovou válkou se zapsala do dějin předškolního vzdělávání zakládáním tzv. Menšinové mateřské školy, které spadaly pod obecné školy. Díky druhé světové válce se radikálně snížil počet předškolních zařízení. *21. dubna 1948 byla schválena školským zákonem č. 95/1948 Sb. Jednotná státní školská soustava, do níž byly začleněny všechny druhy škol (s výjimkou vysokých škol). V této souvislosti můžeme hovořit o období budování tzv. Socialistické předškolní výchovy, jednalo se o zavedení jednotných vzdělávacích osnov a programů ideologicky zaměřených, s jednotnou orientací na tehdejší socialistické státy a zejména na socialistickou pedagogiku.* (Šmelová, 2004, s.42)

Po listopadu 1989 přišla svoboda do celé společnosti a to i do českého vzdělávání.

- vzdělávání přestalo být zajatcem politického smýšlení
- děti, studenti a jejich rodiče měli právo na volbu vzdělávacího směru
- právo na výběr školy podle zájmu rodičů a schopností dítěte.
- stát přestal mít monopol ve vzdělávání.
- začaly vznikat soukromé a církevní mateřské školy
- začalo se rozvíjet alternativní školství
- české školství se začalo transformovat
- vzniklo konkurenční prostředí ve školství
- ve vzdělávání se začaly používat nové postupy (Šmelová, 2004)

3 SOUČASNÉ MOŽNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 STÁTNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

„Zodpovědnost za to, co se dítě dozví a jak se s tím naučí zacházet, mají přirozeně v první řadě rodiče. Velmi brzo se však dítě vydává vlastní cestou. Začíná chodit do školy. Nejprve do mateřské školy. A tam, zdá se mi, je třeba hledat klíč k tomu, jak se bude jeho povaha formovat při kontaktech s dalšími lidmi. Dítě navazuje první přátelství, seznamuje se s novými věcmi a situacemi. Je-li ve všech těchto okamžicích obklopeno láskou, porozuměním a nezbytným respektem, je zde vytvořen předpoklad, že do dalšího života vstoupí beze strachu jako svobodná bytost.“ (Medek in Smolková, 2007)

Rok 1989 představoval Významný mezník ve vývoji českého státu byl jistě rok 1989, který ukončil čtyřicetileté období komunismu a jeho ideologického vlivu v oblasti školství. Polické a společenské změny vyvolaly snahy o radikální změnu českého vzdělávání. Chtěly jeho proměnou přispět k modernizaci a utvořit z něho demokratický systém, který by korespondoval s domácími tradicemi a zároveň i se základními trendy vývoje a tendencemi školství v západní Evropě. (Kotásek 1991, Spilková 1997, Walterová 2004)

Mateřská škola dnešní doby je zaměřena na dítě, na jeho individuální potřeby jak ve vzdělávání, sociální oblasti tak v oblasti citové. Otevírá se rodinám a nechává vstupovat i alternativní směry. Zaměření mateřských škol po roce 1989 se přiklonilo k individualitě každého jednotlivého dítěte, dále podporuje tvorbu a upevňování vztahů v dětské skupině. Mateřská škola je prakticky jediné místo, kde se dítě může tímto způsobem rozvíjet, protože dnešní rodiny jsou malé převážně s jedináčky a tak společnost předškolních dětí je možné nalézt jediné v mateřské škole. Návštěva mateřských center

nebo dětských koutků ani nemůže dítěti dát tolik jako mateřská škola. (Kořátková, 2008)

Dostatečné množství podnětů k rozvoji osobnosti dítěte a podporování přirozeného zájmu dítěte k získávání nových poznatků, to je smysl dnešní výchovy předškolního dítěte. RVP PV chápe předškolní vzdělávání jako doplnění rodinné výchovy a klade si za cíl nejen komplexní rozvoj dítěte, ale také mu záleží na tom, aby se cítilo v mateřské škole spokojené. (Rendllová,1995)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) dává hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku v institucích. Tento řád se vztahuje na činnosti pedagogů probíhající ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení. RVP PV stanovuje základní vzdělávací základ, na který předchází základnímu vzdělávání a představuje základ pro tvorbu školních vzdělávacích programů i jejich realizaci. RVP PV dává společný rámec, který je třeba plnit. Je otevřený pro školu, učitele i pro děti, a stanovuje tak předpoklady k tomu, aby každá škola, pedagogický sbor, jakákoliv odborná pracovní skupina, profesní sdružení či každý jednotlivý učitel mohli – za předpokladu zachování společných pravidel – vytvářet a realizovat svůj vlastní školní vzdělávací program. RVP PV je otevřeným dokumentem, který se v určitých časových etapách inovuje podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů se ŠVP i podle měnících se potřeb a zájmů dětí. (RVP PV, 2016, str. 5)

3.2 ALTERNATIVNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Na našem území dělíme školy na státní (veřejné), které jsou zřizovány obcí, krajským úřadem či ministerstvem a nestátní školy, které jsou zřizovány a spravovány dalšími zřizovateli než státními orgány. Díky tomuto rozdělení můžeme za „alternativní školy“ pojmenovat všechny druhy škol, které patří mimo úsek veřejných škol, přesto pracují souběžně s nimi. (Průcha, 2004)

Alternativními mateřskými školami jsou nazývány mateřské školy s rozdílnými zřizovateli. Kromě státu a obce nebo města mohou zřizovat mateřské školy i jiné subjekty např. firmy, církve a fyzické osoby. Programy těchto škol mohou vycházet z RVP PV, mohou být akreditované MŠMT a zařazené do sítě mateřských škol. Avšak mohou si vytvářet ŠVP se svými specifiky jako jsou např. podpora víry a náboženství.

Mateřské školy s alternativní vzdělávací koncepcí si zvolí jiný zdroj pro vytvoření svého programu zaměřený na určitou filozofii a teoretická východiska. (Průcha, Kořátková, 2013, s.120)

Nejdůležitějším vymezením pojmu je na základě pedagogického a didaktického aspektu. *„Z tohoto hlediska je možno za alternativní považovat všechny takové školy, které uplatňují zvláštní, jiné didaktické přístupy apod., na rozdíl od běžně uplatňovaných (standardních) pedagogických a didaktických koncepcí.“* (Průcha, 2004, s.20).

Máme tedy také možnost se setkat např. s termínem netradiční škola, reformní škola, nezávislá škola apod. Díky tomuto pohledu se mohou stát alternativní i školy soukromé ale i školy státní, které zařazují ucelené či jen didaktické inovace, které se liší od běžně uznávaného vzdělávacího modelu. (Průcha, 2004, s. 141)

Jak už bylo výše uvedeno, za alternativní můžeme považovat všechny typy škol, bez ohledu na zřizovatele a financování, které se některými prvky odlišují od hlavních standardních škol většinového vzdělávacího proudu. Tyto jinakosti jsou např. jiné kurikulární programy, jiné podmínky vzdělávacího prostředí, jiný způsob hodnocení žáků, odlišný způsob organizování výuky, nestandardní spojení školy a rodiny. Samozřejmostí je předpoklad, že tyto zvláštnosti jsou pokaždé kroky k lepšímu. (Průcha, 2004)

Po roce 1990 začaly v ČR první z alternativních škol fungovat waldorfské mateřské školy, následně se přidaly mateřské školy M. Montessori. Kolem roku 2000 se otevřela první Daltonská mateřská škola. Z moderních alternativ se v polovině devadesátých let začaly prosazovat mateřské školy s programem Začít spolu (Step by Step) a Zdravá mateřská škola (program podpory zdraví). V posledních letech se začaly objevovat i lesní školky. (Průcha, Koťátková, 2013)

3.2.1 Waldorfské mateřské školy

Zakladatelem tohoto typu mateřských škol je Rudolf Steiner. První byla založena v Německu v roce 1920. V tomto typu mateřských škol se vyučuje přímou činností, hrou a prožitkem. Vybavení i hračky jsou z přírodních materiálů. Učitelé svou práci nevysvětlují, snaží děti motivovat svým příkladem vykonávání určitých činností. Děti mají mít svobodu, aby mohlo napodobovat to co vidí a projevit se s fantazií. Součástí práce je citový zážitek a spolupráce. Z hlavních cílů waldorfské školy je spolupráce s rodinou. Rodiče se aktivně zapojují do činností dětí. (Koťátková, 2008)

Antroposofie- *projevuje se v organizaci vnitřního života školy i ve vztahu ke všem, kdo se podílejí na práci s dětmi a rodiči (Průcha, Koťátková, 2013, s.127)*

Desatero směřování waldorfských škol

- *metodou práce je činnost*
- učení prožitkem z přímé činnosti, hry a práce
- *prostor školy*
- uspořádání má své specifika, nepoužívá pravé úhly, vybavení i hračky jsou z přírodních materiálů, pozitivní atmosféra pro učení je zdůrazněna pastelovými barvami. (Průcha, Kořátková, 2013)
- *Napodobování* – umožněno ve všech činnostech, učitelka činnost nevysvětluje, ale sama ji vykonává a děti motivuje ke stejné činnosti vlastním příkladem
- *Malování a modelování* – je činností celé skupiny a seznamuje děti s používáním barev, učitelka je opět vzorem, stejně tak u modelování, modeluje se obarveným voskem, keramickou hlinou
- *Pohádkové příběhy* – zaměřeno hlavně na chování postav z příběhů, s jednou pohádkou se dlouhodobě pracuje
- *Volná hra* – cení se tvůrčí fantazie, není řízena ani hodnocena, důležitý je vlastní prožitek
- *pedagogické činnosti* – v rytmu dne jsou v rovnováze společné a individuální, volné a řízené činnosti, důležité je slavení svátků, národních tradic, oslav dětských narozenin
- *učitel* je vzorem, vytváří příjemné prostředí, dobré poznání každého dítěte, rozvíjení individuality, praktických dovedností, tvořivosti a fantazie. Blízký vztah s rodinami dětí. (Průcha, Kořátková, 2013)

Nejdůležitější část vzdělávacího programu je postavena **na slavnostech**. Hlavním smyslem tohoto slavení je **podpořit** v dětech **pocit pospolitosti** se Zemí a vesmírem. Striktní slavení svátků vnáší **řád do koloběhu dne a roku**, což má velký význam hlavně v mateřských školách. Má to spojitost s uspokojováním potřeb dítěte, které v tomto věku vyhledává řád a režim pro svou orientaci ve „světě“. Dává mu to pocit bezpečí a jistoty. (Koťátková, 2008)

Dítě předškolního věku se učí nápodobou. Na pedagoga jsou kladeny nároky na to, co dělá a jak jedná více než na způsob výchovy. Práce a činnost je nejdůležitějším způsobem vyučování, jak z pohledu dětí, tak z pohledu pedagoga. Pedagog práci neobjasňuje, sám jde aktivně vzorem a tím děti vybízí k vlastní aktivitě to chtějí taky zkusit. Prostředí vede automaticky svým uspořádáním k nabádání dítěte k aktivitě a touze po poznání. Ve waldorfské mateřské škole je rovnováha mezi volnou hrou dětí a společnou aktivní činností skupiny předkládané pedagogem. Principem volné hry dětí je svoboda volby dítěte. To vede k tvořivosti a fantazii dítěte. Volná hra dětí není řízena ani hodnocena, kladně ani záporně, vše směřuje k tomu, aby dítě svou hru silně prožilo a samostatně došlo k prožitku, uspokojení nebo uvědomění si chyby. (Koťátková, 2008)

Podle Steinera nemá mít budova školy jenom praktická svým uspořádáním, ale má korespondovat se zákony přírody a kosmu a měla by co nejvíce se vyhnout používání pravých úhlů. (Jeřábková, 1993)

Třídy jsou většinou heterogenní. „*Na učitele jsou kladeny vysoké nároky - Vzdělává se v dlouhodobých kurzech waldorfské pedagogiky, kterou organizuje České sdružení pro waldorfskou pedagogiku ve spolupráci s Mezinárodním sdružením pro waldorfskou pedagogiku. Waldorfské mateřské školy se sdružují v Asociaci waldorfských mateřských škol.*“ (Průcha, Koťátková, 2013, s. 128)

Waldorfská škola není školou náboženskou a neváže se tedy k určité náboženské instituci. Rozvíjí ale duchovní potenciál dětí. Tato spiritualita u dětí nemá být spojena s

konkrétními náboženskými obsahy, ale se schopností tyto obsahy a významy samostatně tvořit a užívat je k individuální orientaci ve světě. (Ronovský, 2011, str. 96)

3.2.2 Pedagogika Marie Montessori

Italská lékařka Marie Montessori (1870-1952) začala utvářet pedagogický styl od počátku 20.století, je držitelkou Nobelovy ceny míru z roku 1950. Její výchovný a vzdělávací přístup k dětem vycházel z filozofického směru zaměřující se na dítě, jeho potřeby a zájmy tzv. Pedocentrismus. Dítě je bráno jako samostatná a aktivní bytost, která je schopna budovat svou osobnost, pokud k tomu má vytvořené podmínky. Svoji výchovnou metodu předkládala jako pomoc člověku jak se stát samostatným, ve smyslu věty „*Pomoz mi, abych to dokázal sám!*“ Nejprve pracovala s mentálně postiženými dětmi v psychiatrických zařízeních a také s dětmi ze sociálně slabých rodin. Díky těmto zkušenostem mohla formulovat hlavní principy do pedagogické koncepce. Podrobně se věnovala praktické vybavenosti a navrhla pomůcky, se kterými děti pracují podle aktuální úrovně svého vývoje. (Průcha, 2004)

Vybrané myšlenky montessori pedagogiky se zaměřením na mateřské školy

Tradiční školní prostředí omezují dušení a fyzickou svobodu dětí.

Tím není myšleno ponechat dítě samo sobě, ale obsah práce a prostředí zvolit tak, aby děti mohly využívat a rozvíjet své vnitřní síly.

Děti je třeba rozvíjet celistvě.

Tělesné, společenské, emoční, estetické a poznávací potřeby mají stejnou důležitost a jsou neoddělitelné.

Vzbudit zájem dětí je základem, který vede k efektivnímu učení a poznávání. Proto je nutné pečlivě připravit pracovní prostředí.

V **senzitivní fázi** vývoje je dítě připraveno hlouběji se rozvíjet v oblasti, ve které se senzitivita projevila. Učitel má tuto fázi pozorovat a připravit vhodný výukový materiál, dobře promyšlený a umožňující samostatně dítěti pracovat.

Učitel je v pozici citlivého a poučeného **pozorovatele**. Pomáhá tam, kde to dítě potřebuje. (Průcha, Koťátková, 2013)

Základní cíle

Dítě tzv. normální vyžaduje jisté vnější podmínky pro svůj rozvoj. Je nezbytné, aby dítě nebylo dospělým omezováno hlavně v projevech osobnosti, aby bylo dospělým podporováno, bezpodmínečně přijato, citově opečováno, podporováno a respektováno. Normality může dosáhnout jenom dítě sebejisté, milované, činné a získávající reálné zkušenosti, svobodné ale i odpovědné. (Kasper, Kasperová, 2008)

Marie Montessori zjistila, že ve vývoji dítěte se objevují „senzitivní fáze“. *„Jde o určitá období, kdy je dítě velmi citlivé pro vnímání a chápání určitých jevů vnější reality“* (Průcha, 2004, s.41). Tyto fáze jsou časově omezené a nenávratně končí, ať už byly zúročeny nebo ne. Člověk se některé věci nikdy nenaučí tak jednoduše, jako v citlivé fázi. Podle M. Montessori dělíme na **tři základní senzitivní fáze**. Při své práci s dětmi objevila, že již tříleté dítě se může plně soustředit a zaměřit se na určitou činnost, která ho zaujala. Tento stav koncentrace nazvala princip polarizace. Polarizace má tři fáze. První je **fáze přípravy**, dítě si vybere aktivitu. Volbou a aktivizací činnosti přechází do **fáze intelektuální krize**, hlubokého zaměření na aktivitu vyvolává uspokojení z činnosti (zvládnutí aktivity, pochopení principu apod.) a tím vstupuje do třetí fáze, která je **ukončením činnosti a překonání krize**, dojití k uspokojení, relaxaci a nabytí vnitřní

rovnováhy. Soustředění či ponoření do sebe vede k poznávání sama sebe. (Jeřábková, 1993).

Prostor třídy je uspořádán (jak popisuje Průcha, Koťátková, 2013) podle principů M. Montessori pomoci otevřených polic s pomůckami na jednotlivé koutky. Ty jsou tématicky zaměřené na tyto vzdělávací oblasti jako jsou

- praktický život
- výchova smyslů
- matematika
- jazyková výchova
- kosmická výchova
- umění, hudba a pohybové aktivity

Součástí třídy je i místo pro setkávání dětí, které představuje elipsa. Tady děti zahajují den, zde si sdělují zážitky, pocity, seznamují se s denním plánem a také zde den končí výměnou zkušeností nabitých během dne, oceněním práce i spolupráce.

Pomůcky jsou uloženy systematicky poličkách **podle** druhu **činnosti**. Pomůcky jsou pro děti svým vzhledem přitažlivé, příjemné na dotyk a estetické. **Každá** jednotlivá **věc** má své stálé **místo**. Vše je umístěno tak, aby byly pro děti snadno a samostatně dostupné a děti je mohly využívat ke svým činnostem. (Krejčová, Kargerová, Syslová, 2015)

3.2.3 Vzdelávací program Začít spolu

Program Začít spolu (Step by Step) vznikl v sedmdesátých letech 20.století v USA. Od začátku bylo cílem vytvořit demokraticky fungující instituci, která respektuje všechny zúčastněné ve vzdělávacím procesu rovnocenně. Vychází z vědeckých a medicínských poznatků tehdejší vědy. Je založen na teoriích J. Piageta, E. Eriksona a L.S.Vygotského, kteří se zaměřují na kognitivní a poznávací složky osobnosti a psychosociální vývoj.

Vzdělávací program Začít spolu je v České republice realizován od roku 1994, prostřednictvím Sorosovy nadace se sídlem v New Yorku. Název Začít spolu je typický pro české prostředí. Z jejích finančních prostředků se mohla uskutečnit úprava mateřských škol (později i základních škol od roku 1996), školení pedagogických pracovníků a zahájení programu. Program zavedl do českých škol prvky, které zde ještě neexistovaly – *integrované učení, herní tematická centra dovedností a znalostí, integrace dětí se zdravotním postižením, toleranci k odlišnostem i nový přístup k dítěti, které není podřízeným, ale rovnocenným partnerem*. Zároveň zdůrazňuje odpovědnost, která vždy následuje po jakékoliv volbě. Záměrem je, aby každému dítěti byla umožněna šance zúročit svoje možnosti a schopnosti. Není to však naprostá volnost.

Program Začít spolu je založen na individuálním přístupu k dítěti a spolupráci školy, rodiny i širší společnosti v oblasti výchovy a vzdělávání. Umožňuje integraci dětí se zdravotním postižením. Tento program je založen na pedagogickém přístupu orientovaném na dítě. Program Buduje základy postojů, znalostí a dovedností důležitých pro člověka, vyrovnávající se s nároky a problémy 21.století. Děti vede k tomu, aby se v budoucnu aktivně zajímaly o učení, uměly se samy aktivně a efektivně učit, učení bylo pro ně zábavou a nebylo spojeno s velkým stresem. (Průcha, Koťátková, 2013)

Vybrané myšlenky programu Začít spolu

Výchovná koncepce vychází z moderních pedagogicko-psychologických poznatků zaměřených na individualizaci.

Rozvoj dítěte je individuální a podle jeho tempa. Způsob poznávání je pro dítě motivující, vyhovující a odpovídající jeho poznávací fázi.

Důraz je kladen na samostatné rozhodování dítěte, na přirozený zájem o učení a na spolupráci s ostatními dětmi. Tomu je přizpůsobeno vybavení třídy do center aktivit vybavených příslušnými pomůckami a materiálem.

V oblasti osobnostně - sociální se program zaměřuje na to, aby dítě umělo přijmout změny a aktivně se s nimi vyrovnávat, být odpovědné za své jednání, hodnotit svoji činnost a umět řešit problémy.

Rodiče mají přístup do center aktivit. Jsou povzbuzováni k dobrovolné práci. Ve škole by měl být k dispozici vhodný prostor pro setkávání rodičů a učitelů a rodičů mezi sebou.

Základní cíle

Svobodná volba práce v centrech aktivit a využívání možností integrované nabídky a projektové metody, aby do plánů byly začleňovány individuální cíle pro jednotlivé děti.

Podpořit a rozvíjet samostatnost dětí.

Podpořit a nabízet možnosti spolupráce rodičů s mateřskou školou

Centra aktivit v mateřské škole s programem Začít spolu

Učební koutky jsou ohraničené policemi, stolky nebo kobercem, aby bylo jasné, ve kterém centru děti pracují a měly pro svou práci soukromí. Učební koutky jsou čitelně označeny, je dáno pro kolik dětí koutek je a pravidly pro používání daného místa.

Centra aktivit jsou rozdělena podle témat:

- knihy a písmena
- manipulační a stolní hry
- pokusy a objevy
- ateliér
- kostky
- domácnost
- dílna
- voda-písek
- dramatika
- hudba

(Krejčová,Kargerová, Syslová, 2015)

Děti jsou ve věkově heterogenních třídách. Děti se speciálními vzdělávacími potřebami jsou přirozeně integrovány. Učitelky jsou vzdělávány v asociaci Step by Step ČR. Na program pro mateřské školy navazuje základní škola se stejně nazvaným a srovnatelným programem. Program Začít spolu je druhý nejčastější program alternativních koncepcí v ČR. (Průcha, Koťátková,2013)

Program Začít spolu od roku 1994 rozvíjel svou činnost v rámci grantových projektů Open Society Fund Praha. Souběžně se zařazením programu do škol byl vybudován systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v ČR. (Gardošová, Dujková a kol.,2003)

3.2.4 Mateřská škola podporující zdraví (ZMŠ)

Mateřská škola, která má tento program, považuje za stěžejní zdravé tělo. K tomuto cíli se snaží dojít také bezpečným sociálním prostředím, zdravým stravováním, heterogenními třídami, pravidelným denním rytmem dne, spoluprací s rodiči, volným pohybem a spontánní hrou. (Havlínová, 2006)

Projekt zdravá škola vznikl v 90. letech 20.století v České republice, jako odpověď na zamyšlení Světové zdravotnické organizace z osmdesátých let. Garantem a koordinátorem projektu je Státní zdravotní ústav v Praze. Koordinátorkou projektu se stala PhDr. Miluše Havlínová, CSc. Světová zdravotnická organizace převzala českou iniciativu programu podpory zdraví a doporučuje ho v evropské dimenzi. (Koťátková, 2008)

Ve zdravé mateřské škole se klade důraz hlavně na celostní pojetí zdraví, respektování potřeb a individuálních zvláštností dětí, spontánní hru, tělesnou pohodu a volný pohyb, zdravou výživu, podporu sebedůvěry, důvěru a spolupráci, rytmický řád, pohodové prostředí, úctu ke zdraví, prožitkové učení, společenství školy a rodiny, spoluúčast při řízení, spolupráci s obcí a zdravý přechod dítěte do základní školy. (Kopřiva, 1996)

Tímto programem *podpory zdraví v mateřské škole* prostupují dva důležité a na sebe navazující principy:

1. respekt k lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti.

Zdravá mateřská škola zajišťuje takové podmínky, aby byly naplněny v co největší míře potřeby všech dětí a zaměstnanců.

2. rozvoj komunikace

Zdravá mateřská škola vytváří podmínky pro otevřenost, sounáležitost a péči o všechny děti i dospělé, které dokáží mezi sebou bez problémů komunikovat na všech úrovních.

Komunitní kruh vytváří pocit bezpečí, sounáležitosti a uznání, rozvíjí komunikační dovednosti dětí. Navozuje touhu po společné sdílení, vyjádření pocitů, postojů a názorů.

Zásady programu podpory zdraví (Havlíková, 2006)

1. pedagog podporující zdraví

Zdravá mateřská škola vnímá pedagoga jako profesionála s kvalitní osobností na němž je závislá úspěšnost vzdělávacích cílů *kurikula podpory zdraví*. Je dětem vzorem.

2. věkově smíšené třídy

Jsou zde přirozené podmínky pro socializaci dítěte. Ta je největším přínosem předškolního vzdělávání. Při tvoření tříd se děti rozdělují co nejrovnoměrněji podle věku, pohlaví, sourozeneckých a kamarádkých vztahů.

3. rytmický řád dne

Zdravá mateřská škola zabezpečuje rytmický řád dne, a pedagog díky tomu může naplňovat individuální potřeby dětí, včasně reagovat, informovat a komunikovat s rodiči. Řád rozvíjí pozitivní klima v mateřské škole. Vychází vstříc rodičům v časové volbě příchodu i odchodu podle individuální potřeb jejich i dětí. Umožňuje dětem dokončit činnost, nabízí přiměřené množství činností, zajišťuje střídání aktivit, náročnější činností a odpočinek, dostatek pohybu venku.

4. tělesná pohoda a volný pohyb

Zdravá mateřská škola nabízí dostatek volného pohybu. Neorganizovaný pohyb venku na kladný vliv na tělesnou a duševní pohodu. Respektuje biologické potřeby dítěte a jeho potřebu aktivity a odpočinku, děti umožňuje dostatek prostoru a času pro volnou hru.

5. zdravá výživa

Zdravá mateřská škola dbá o zdravé stravování, která má velký vliv na tělesnou a duševní pohodu, správný růst a vývoj, psychickou a fyzickou výkonost a obranyschopnost organismu. Strava je pestrá, vyvážená, plnohodnotná. Dodržuje pitný režim. Děti do jídla nenutí.

6. spontánní hra dítěte

Ve Zdravé mateřské škole je dostatek času a prostředků pro spontánní hru. Pro dítě předškolního věku je hra hlavní činností a v jeho rozvoji je nezastupitelná. Skrze hry se dítě vypořádává se světem. Hra je započatá dobrovolně, dítě nemá na mysli nějaký výsledek a nebo produkt. Pedagog plně respektuje tuto aktivitu a utváří vhodné prostředí. Dává dostatek času na dokončení hry, k pokračování ve hře, neuklízíme bez souhlasu dítěte. Pedagog by měl citlivě upozornit dítě na to, že hra bude brzy ukončena nebo bude přerušena. Učitel je rovnocenným spoluhráčem ve hře, pokud je zapojen, je v roli dítěte.

7. podnětné věcné prostředí

Ve svých prostorách vytváří vstřícné, estetické, podnětné a hygienické prostředí ve kterém se cítí dobře nejen děti, ale i pedagogové a ostatní zaměstnanci školy. Prostedí má mít herní i pracovní koutky. Děti si je mohou samostatně vybírat a také volit činnosti.

8. bezpečné sociální prostředí

Ve škole je bezpečné sociální prostředí, vzájemná důvěra, úcta, empatie, solidarita a spolupráce mezi všemi zúčastněnými. Sociální klima je závislé na kvalitě prostředí. Heterogenní třídy jsou vhodným prostředím pro zdravý sociální rozvoj, dávají přirozený prostor pro spolupráci. Rozvíjí osobní úctu ke všem hodnotám u dětí, pedagogů a personálu.

9. týmové řízení

Zdravá mateřská škola praktikuje styl řízení, který je založen na spolupráci všech zúčastněných. Na chodu Zdravé mateřské školy se podílejí všichni zaměstnanci, zásadní úlohu v tomto procesu má ředitelka. Odpovídá za vzdělávací činnosti, za koncepci podpory zdraví a za výsledky školy, vytváří atmosféru a pracovní klima. Svým vedením dává prostor pro posílení sebedůvěry a zdravého sebevědomí všech zúčastněných.

10. vztahy s rodiči

Zdravá mateřská škola přikládá velký význam podpoře společenství školy a rodiny. Prolínáním života rodiny se zážitky dětí ze školy a dochází k vzájemné toleranci, partnerství a otevřenosti. Společenství vzniká prolínáním vlivů z rodiny do mateřské školy a opačně na základě vzájemné tolerance, partnerství a otevřenosti. Rodiče se mohou podílet na životě mateřské školy ve všech jeho oblastech a úrovních.

11. spolupráce se základní školou

Zdravá mateřská škola usiluje o spolupráci se základními školami v okolí. Tím pomáhá vytvářet podmínky pro pohodový přestup dětí z mateřské školy do 1. ročníku základní školy bez stresu. Na přechod připravuje i rodiče. Pedagogové ze základních škol se aktivně podílejí na vzájemné spolupráci s mateřskou školou např. společnými programy jako, návštěv předškoláků v 1. třídách základních škol.

12. spolupráce s obcí

Zdravá mateřská škola je součástí obce, a tím se stává významným prvkem její stability. Svými aktivitami se podílí na životě a rozvoji obce. Kvalitou vztahů uvnitř školy i vztahu s rodiči ovlivňuje klima celé obce. Rozvíjí spolupráci na společných projektech v rámci podpory zdraví. (Havlínová, 2006)

3.2.5 Církevní školy

Církevní vzdělávání má v českém prostředí dlouholetou tradici. V minulosti byla především církev nositelem vzdělání. Po politickém převratu v roce 1948 byla jejich pedagogická práce velmi omezena a posléze zakázána. Po roce 1989 církev na své aktivity v oblasti vzdělávání opět navázala, zřídili se nebo obnovily školy, začala organizovat střediska volného času, na většině základní škol se opět začalo vyučovat náboženství jako nepovinný předmět.

Dnes můžeme realizovat křesťanskou výchovu v mateřské škole několika způsoby.

- 1) Mateřskou školu zřizuje církev nebo jiný soukromý zřizovatel a celý vzdělávací program je veden v křesťanském duchu.
- 2) Mateřská škola přebírá jen některé prvky křesťanské výchovy a otevírá např. třídu s rozšířenou výukou náboženství.

Křesťanské mateřské školy jsou nabídkou církve pro uskutečňování výchovy dětí korespondující s křesťanským smýšlením. *„K výchově v křesťanské mateřské škole patří mimo základní křesťanské hodnoty také vedení dětí k samostatnosti, ke společenství ke schopnosti umět se rozhodovat a radovat se z učení. V atmosféře lásky, bezpečí a důvěry mají být mnohostranné možnosti vypořádat se sám se sebou a se svým okolím.“*
(Jeřábková, 1993, s.61)

V křesťanské mateřské škole je tendence předávat dětem hodnoty tak, aby je chtěli přijmou a podle nich chtěly i žít. Hodnoty křesťanské výchovy předkládány formou přiměřenou jejich věku, zvláště pak slovem, hrou, písní, modlitbou a oslavami církevních svátků.

Principy křesťanské výchovy v mateřské škole:

- nalezení sebe sama (svého já)
- zapojení do skupiny (společenství)
- nalezení smyslu života (Bůh) (Jeřábková, 1993, s.62)

Výchova se obrací nejen na dítě , ale na celou rodinu a „církvní obec“. Spolupráce s rodinou je základ společného setkávání, aktivit, různých forem pomoci a zapojení rodičů do prezentace mateřské školy na veřejnosti. (Jeřábková, 1993).

U rodiny se předpokládá, že jsou věřící a žijí podle křesťanských zásad. Aby nedocházelo k rozporu ve vzdělávání dítěte doma a v mateřské škole. Pedagog v křesťanské mateřské škole musí mít odpovídající vzdělání požadované zákonem a musí uznávat křesťanské hodnoty, podle kterých se řídí a předává dětem. Tyto hodnoty předává nejen didaktickým působením, ale také svojí osobností, tím jak se chová a jedná.

Křesťanským mateřským školám je vytýkána uzavřenost a izolovanost. Většina rodin, které dávají své děti do tohoto typu mateřských škol jsou věřící nebo křesťansky orientovaní. Záleží na tom jak dogmaticky nahlíží na křesťanskou víru rodina nebo pedagog. Dítě předškolního věku neumí ještě kriticky vyhodnocovat, co je mu předkládáno a názory přijímá tak, jak jsou mu prezentovány. Na druhou stranu je nutné připomenout, že stejně nebezpečné jsou všechna dogmata předkládaná předškolním dětem. (Jeřábková, 1993)

3.2.6 Lesní mateřská škola

Tato koncepce vychází z inspirace metodikou učení prožitkem podle Josepha Cornella, jednoho ze zakladatelů enviromentální výchovy v USA. Programem úzce prolíná roční období a místo ,které je učebním prostorem jako je les a louka. Nejčastějšími pomůckami jsou přírodniny. Lesní mateřská škola připravuje různé slavnosti a jarmarky pro veřejnost. (Průcha, Kořátková, 2013)

Program je uskutečňován převážně venku v přírodě. Mezi hlavní cíle Lesní mateřské školy patří rozvíjení hrubé a jemné motoriky pomocí podnětů a pohybem v přírodě. Dítě se tak přirozeně seznamuje se svým okolím. U nás můžeme nalézt dva typy lesních školek. První typ je tzv *Samostatná lesní mateřská škola*, která nemá zázemí ve zděné budově, ale v maringotce, jurtě nebo srubu, které mohou děti využívat za nepříznivého prostředí. Druhým typem je *Integrovaná lesní MŠ*, kde se jedná o spojení klasické MŠ s lesní. Oba dva typy lesních školek lze najít i u nás. (Vošahlíková, 2010)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jakou mají motivaci současní rodiče při výběru druhu mateřské školy pro své dítě. V rámci výzkumu jsem chtěla rozpoznat faktory, které ovlivňují konečný výběr rodičů a jejich rozhodnutí o umístění do té či oné mateřské školy.

Výzkumný problém: Jaká je motivace rodičů při výběru mateřské školy?

4.1 Výzkumné otázky

K výše uvedenému cíli byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- 1) Co očekávají rodiče od předškolního vzdělávání?
- 2) Jakým způsobem rodiče postupují při výběru mateřské školy pro své dítě?
- 3) Jsou rodiče dostatečně informováni o možnostech předškolního vzdělávání?

4.2 Vlastní výzkum

Výzkumné šetření bylo uskutečněno metodou kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru, kdy bylo předem vytyčeno několik otázek, které byly položeny všem respondentům. Tyto pevně stanovené otázky byly posléze podle potřeby a reakcí respondentů doplňovány o upřesňující otázky, díky nimž se dařilo ověřovat, zda jejich interpretace je správně pochopena. Rozhovory byly uskutečněny s

dvaceti respondenty, kteří žijí v Praze a jeho blízkém okolí (v tzv. satelitech a vesnicích v blízkém okolí Prahy – Praha 2, sídliště Dědina, Tehov, Maslovice, Nupaky, Říčany). Výzkum byl uskutečněn v období od prosince 2016 do února 2017.

Všem respondentům jsem nejprve sdělila, čím se zabývám a co bych chtěla svým výzkumem zjistit. Rozhovory byly vedeny buď v domácnostech, nebo v neutrálním prostředí (např. kavárna), nebo ve škole v samostatně vyčleněné místnosti bez účasti jiných osob, trvaly cca 10 -15minut. Byly nahrány na záznamník mobilního telefonu a přepsány. Rozhovory byly anonymizovány. V rozhovoru byli respondenti dotazováni nejprve na svůj věk, nejvyšší dosažené vzdělání a na počet dětí a jejich věk. Dále se otázky zaměřily na vlastní proces výběru mateřské školy:

- jak postupovali při výběru školy
- kdy s výběrem začali
- co všechno zvažovali
- co v rozhodování hrálo největší roli
- podle čeho si mateřskou školu nakonec vybrali
- s kým se o výběru mateřské školy radili

Skupinu dvaceti respondentů jsem částečně vybrala z rodičů, kteří navštěvují mateřskou školu, kde pracuji. Věděla jsem o nich, že dříve navštěvovaly alternativní mateřskou školu, ale např. z důvodu posledního předškolního roku přestoupily do běžné státní mateřské školy. Tito respondenti se obávali, že děti nebudou připraveni na vstup do první třídy základní školy stejně jako děti docházející do běžné mateřské školy. Domnívají se, že není dostatek základních škol alternativního typu navazující na alternativní mateřské školy a dovážení dětí by bylo pro ně časově náročné. Rodiče,

kteří jsem oslovila byli ti, kteří by rádi zvolili alternativní mateřskou školu, ale z důvodu vysokých finančních nároků nebo velké vzdálenosti nakonec vybrali mateřskou školu běžného typu. Další rodič byl příznivcem Montessori pedagogiky a jeho dcera nastoupí do základní školy Montessori. Následující rodič, kterého jsem zahrnula do svého výzkumu má 4 děti, z nichž dvě starší navštěvovaly Waldorfskou mateřskou školu a dvě mladší již běžnou státní. Pro mě také zajímavým respondentem byla matka samoživitelka. Oslovila jsem rodiče, kteří dítě přesunuly z jedné mateřské školy běžného typu do druhé z důvodu neshody s pedagogickým vedením. Jeden oslovený rodič dává své dítě na 3 dny v týdnu do Lesní školky a na dva dny v týdnu do mateřské školy běžného typu. Další skupinou rodičů byla ta, která preferovala praktičnost – chtěli školku co nejbližší domova a hodně kroužků.

Respondentům jsem při rozhovoru kladla tyto připravené otázky:

Váš věk

Počet dětí, jejich věk

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Jak jste postupovali při výběru mateřské školy?

(Internet, den otevřených dveří, blízkost bydliště, výše školného, blízkost zaměstnání)

Kdy jste s výběrem mateřské školy začali?

V kolika letech dítě nastupovalo do školky? Z jakého důvodu šlo dítě do školky ?

(socializace, nástup do zaměstnání, tlak okolí)

Co všechno jste zvažovali? Zvažovali jste i možnost tzv. alternativních škol?

Co hrálo v rozhodování největší roli?

Co nakonec rozhodlo o výběru mateřské školy?

Radili jste se s někým o výběru mateřské školy?

Tabulka č. 2: Seznam respondentů - rodičů

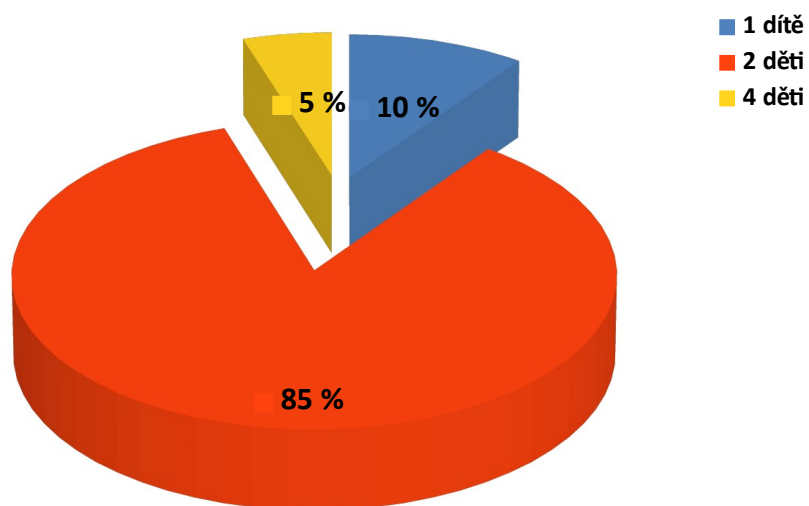
Číslo respondenta	Věk respondenta	Počet dětí	Věk dětí	Nejvyšší dosažené vzdělání
R1	38	2	8, 5	VOŠ
R2	35	2	6,9	vyučená
R3	42	2	5,8	SŠ
R4	45	1	6	VŠ
R5	32	2	6,9	VOŠ
R6	34	2	4,2	VOŠ
R7	35	2	8,5	SŠ
R8	44	4	14,11,7,3	VŠ
R9	36	2	5,7	SŠ
R10	35	2	4,7	SŠ
R11	39	2	9,4	SŠ
R12	36	2	3,6	SŠ
R13	41	2	2,6	VŠ
R14	35	2	5,7	VOŠ
R15	37	2	5,7	SŠ
R16	35	2	7,4	VOŠ
R17	35	2	6,2	VŠ
R18	40	2	5,2	VOŠ

Číslo respondenta	Věk respondenta	Počet dětí	Věk dětí	Nejvyšší dosažené vzdělání
R19	31	1	5	SŠ
R20	42	2	5,8	VŠ

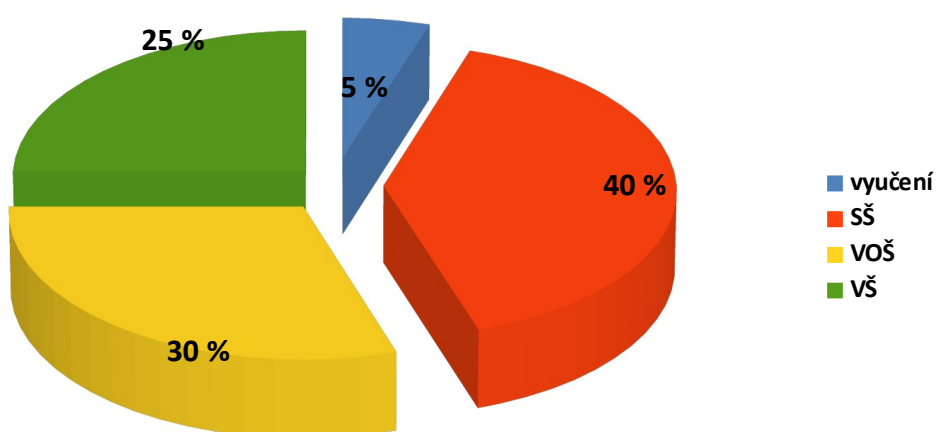
Tabulka č. 3: Struktura respondentů výzkumu

		rozhovory
Pohlaví	ženy	17 (85%)
	muži	3 (15%)
Vzdělání	vyučení	1 (5%)
	Středoškolské s maturitou	8 (40%)
	Vyšší odborné	6 (30%)
	vysokoškolské	5 (25%)
Typ sídla	Satelity v okolí měst	6 (30%)
	vesnice	11 (55%)
	Sídliště okraj města	3 (15%)

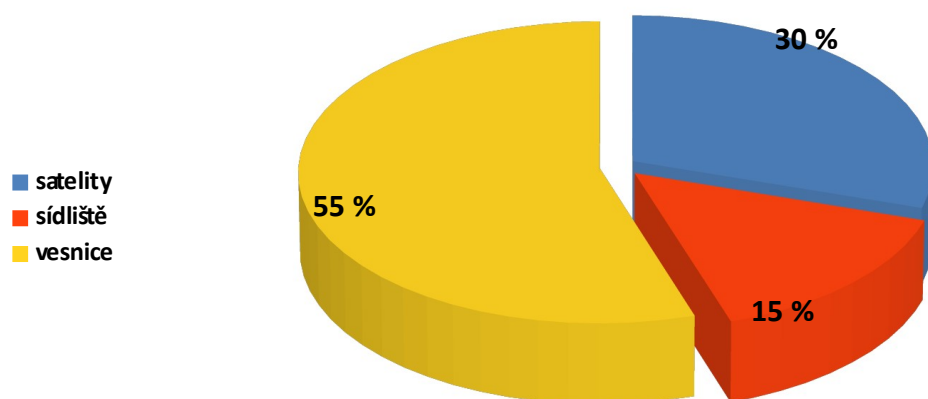
Graf č. 1: – Rozložení respondentů podle počtu dětí

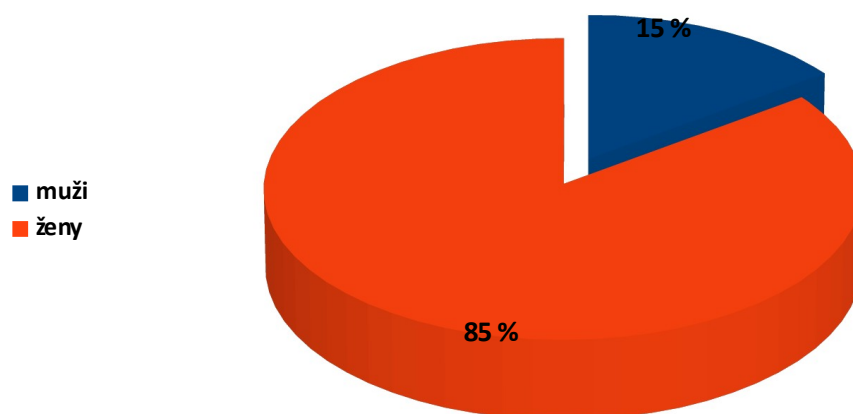
Graf č. 2: – Rozložení respondentů podle vzdělání

Graf č. 3: Rozložení respondentů podle místa bydliště

Graf č. 4: Zastoupení mužů a žen

Zdroj : Všechny výše uvedené grafy jsou z autorčina výzkumného šetření

4.3 Vyhodnocení

Vyhodnocení bakalářské práce na téma: Důvody a motivace rodičů při výběru předškolního zařízení pro své děti jsem rozdělila do třech oddílů, které korespondují s výzkumnými otázkami.

4.3.1 Očekávání rodičů od mateřské školy

Mateřská škola současnosti se snaží plnit všechna očekávání rodičů. Mateřská škola děti pohlídá, vzdělává a rozvíjí, připravuje a usnadňuje dětem přechod na základní školu, zprostředkovává dětem kolektiv i první diagnostické pozorování.

Socializace

Respondenti z běžných i alternativních mateřských škol se shodují na tom, že pro dítě je **nejdůležitější socializace**, nebo-li pobyt v kolektivu podobně starých dětí. Na tom se shodli všichni respondenti. A to i přesto, že školku jako formu hlídání v době docházení do práce nepotřebovaly, protože buď byly na rodičovské dovolené s mladším dítětem nebo pracují z domova. Toto očekávání mají všichni rodiče dávající své dítě do mateřské školy jakéhokoli typu. Shodně mi sdělily, že jejich děti již toužily po společnosti svých vrstevníků a nepravidelné návštěvy dětských koutků a heren již nebyly dostačující potřebám dětí.

Tento výzkum potvrdil, že v našich společenských podmínkách, je rodiči vysoce ceněn význam předškolního vzdělávání. Rodiče se domnívají, že by jejich děti přišly o důležitý prvek dětství. Dá se říci, že je společensky téměř neúnosné, aby dítě nenavštěvovalo nějakou mateřskou školu.

Respondent č. 3 uvedl – „...dcera je jedináček a já musím do práce. Tak mám jistotu, že docházkou do mateřské školy si najde kamarády, když nemá sourozence“.

Respondent č. 4 - „...v době, kdy šel první syn do školky jsem byla na rodičovské dovolené s mladším synem. Chtěla jsem aby si syn pohrál se stejně starými dětmi, když má doma jenom tak malého sourozence. Navíc bydlíme dost na samotě, takže ani v místě bydliště nemá syn žádné stejně staré kamarád se kterými by si pohrál.“

Respondent č. 9 – „...již kolem roku a půl jsme uvažovali o tom, kam ho dáme. Kubík nastoupil do vybrané školky tak ve 2 a pul letech....

Respondent č. 11 – „...potřebu mateřské školy jsme pocítili až v tom posledním předškolním roce. S manželem jsme zvážili, že je potřeba již dát syna do školky...“

Většina respondentů shodně odpověděla, že očekávají **rodinnou atmosféru, aktivní přístup** k dětem, **respektování** dětské **individuality**. Další očekávání se týká toho, že dítě bude v mateřské škole vzděláváno, a také že ho **dobře připraví na vstup do základní školy**.

Rodinná atmosféra

Zajímavé bylo zjištění, že většina respondentů do očekávání od mateřské školy uvedla rodinnou atmosféru. Co to pro ně vlastně znamená? Současná doba je označována za dobu „*krize rodiny*“. Není již daný jediný správný typ rodinného soužití a přesto je pro většinu respondentů toto označení důležité. Spojitost s označením rodinná atmosféra vidím ještě s mateřským přístupem pedagogického personálu – učitelek. Rodinnou atmosféru a mateřský přístup bych přirovnala k označení „*pohádková babička*“. Nikdo ji nikdy nepotkal, nicméně je nám všem jasné jaká by měla být.

Respondent č. 5 - „*chtěli jsme malou rodinnou školku s milým přístupem paní učitelky*“

Respondent č. 7 - „...chtěli jsme vstřícnou paní učitelku, která bude k našemu dítěti milá...“

Respondent č. 16 - „ ...vybrali jsme si Lesní školku, protože když jsme se tam jeli podívat, viděli jsme rodinné prostředí a ta paní, která se o děti starala, byla taková jejich druhá máma...“

Aktivní a individuální přístup

Jak si toto očekávání vysvětlit? Pokud jako učitelka mateřské školy na to pohlédnu nejprve skeptickým pohledem praktika, vidím to jako přání, abych dítěti vycházela vstříc ve všech jeho požadavcích a všímala se hlavně toho jejich dítěte. Takto pojaté očekávání jde těžko splnit při velkém počtu dětí ve třídě.

Také je možné na toto očekávání rodičů pohlédnout s určitým nadhledem a aktivní přístup vidět v tom, že paní učitelky vymýšlí bohatý program a znají všechny „své“ děti. Jejich silné i slabé stránky.

Respondent č. 1- „U syna jsem právě hledala individuální přístup, malý kolektiv, kde tahle lesní školka je v tomhle úžasné, že každé dítě bere jako člověka, jako osobu, jako osobnost, i když se trochu chováním vymyká a to se můj syn vymyká v některých vlastnostech a oni ho tak berou. A víceméně ho neodstrčí někam na kraj kolektivu ale prostě ho tak berou. Prostě když je samotář, tak ho nechají , snaží se ho začleňovat ale jeho tempem....“

Respondent č. 8 - „...nejdůležitějším kritériem při výběru byla pro mě dobrá atmosféra školky, aktivní práce pedagogického dozoru s dětmi...“

Příprava na vstup do školy

Toto očekávání rodičů je naprosto logické a pochopitelné. Mateřská škola je celospolečensky brána jako taková „přípravka“ na vstup do základní školy. Rodiče předpokládají úzkou spolupráci mateřské a základní školy. Očekávají, že díky poslednímu předškolnímu roku bude dítě připraveno na vstup do základní školy co nejlépe. Tomuto smýšlení napomáhají i nároky posledních let ze strany základních škol. Základní školy očekávají, že k zápisu přijdou děti, které plynule hovoří ve větách, správně drží tužku a mají přehled v oblastech budoucího předmětu prvouka. Očekávají, že děti znají písmena a umí se nejen podepsat. Není jim cizí logické uvažování v kontextu matematické pregramotnosti. Pokud tomu tak není, vina z pohledu rodičů jednoznačně padá na hlavu mateřské školy.

Z tohoto důvodu někteří respondenti z mého výzkumu, na poslední rok před zahájením povinné školní docházky opustili alternativní mateřské školy. Právě z obavy, že nebudou mít stejné startovní podmínky v první třídě jako děti z běžných mateřských škol.

Respondent č. 10 - „... líbí se nám malá školka s přímou návazností na školu...“

Respondent č. 11 - „ chtěli jsme do školky až na poslední rok před školou. Vybrali jsme malou jednotřídní školku, která má návaznosti na základní školu.“

Respondent č. 12 - „chtěli jsme, aby se syn ve školce i vzdělával a našel si kamarády, se kterými půjde potom společně do první třídy“

Při rozhovorech s rodiči jsem došla k názoru, že stejně jako u informovanosti má očekávání rodičů od mateřské školy několik pohledů odvíjející se od motivace rodičů k docházce svých dětí do mateřské školy.

Nahrazení rodinné výchovy

Potřebujeme jít do práce, a chceme aby školka měla dlouhou otevírací dobu, neměla prázdniny a měla dostatek kroužků, protože jsme tak vytížení, že nestíháme vozit dítě na nějaké kroužky.

Respondent č. 3 – „...dcera je jedináček a já musím do práce. Tak mám jistotu, že si najde kamarády, když nemá sourozence...“.

Respondent č. 9 – „Vybírali jsme takové školky, které nabízí velké množství zájmových aktivit. Děti chodí na kroužky v době, kdy jsou ve školce a i když platíme školné, vyjde nám to na stejně, kdybychom je po školce vozili na kroužky a navíc by to bylo pro nás problém kvůli času. Takhle si je vyzvedneme ze školky a už můžou být s námi doma“.

Přístup k dítěti

Chceme školku rodinnou, malou, s aktivním a osobním přístupem k mému dítěti. Pochopí jeho zvláštnosti.

Respondent č. 5 - „Chtěli jsme malou rodinnou školku, milý přístup paní učitelky. Také jsme hledali školku s návazností na základní školu.“

Respondent č. 6 - „ Chtěli jsme školku blízko bydliště, kam už chodí jeho kamarádi.“

Respondent č. 7 - „ Chtěli jsme si ve školce domluvit individuální požadavky hlavně co se týče docházky. Taky nám záleželo na vstřícném a milém chování k dítěti...“

Respondent č. 13 - „Chtěli jsme školku, která bude hodně v přírodě. Není důležitý tak program, ale kdo to vede. Je to vždycky o lidech“

4.3.2 Způsob výběru mateřské školy

Na prvním místě a také naprostou samozřejmostí je získávání informací přes **internet**. Jeho dostupnost 24h denně patří neodmyslitelně k dnešnímu životu. Tak proběhne první výběr a vylučování nevhodných mateřských škol. Velká většina mateřských škol má své **internetové stránky**, uvádí na nich prvotní nejdůležitější informace pro rodiče, jako je adresa, počet tříd, výše školného, program a aktivity navíc. Velkým pomocníkem rodičů jsou různá **diskuzní fóra**, kde si rodiče vyměňují zkušenosti s docházkou či zapsáním do té či oné mateřské školy.

Dalším bodem postupu u rodičů je domluvení si **osobní schůzky** či využití **Dne otevřených dveří**, tam již rodiče přijdou vyzbrojeni informacemi získanými z internetových stránek školy či z diskuzí.

V lokalitách, ve kterých byl veden výzkum, byla ještě významným prvkem osobní **zkušenost známých**, sousedů. Dotazovaní respondenti ve většině případů bydlí v satelitech v nové zástavbě, na vesnici či na sídlišti, tam ještě jako důležitá součást motivace byla sounáležitost s určitou komunitou a z toho vyplývající **vzájemná výpomoc**. Děti se navzájem již znají před nástupem do školky a rodiče také. Tak přichází na řadu osobní **doporučení známých**.

Respondent č. 1 - „*Postup byl rozličný, protože děti jsou jiné povahy. Když jsme vybírali školku pro staršího syna, tak jsme dbali na to, aby to byl malý kolektiv, individuální přístup, protože je spíš introvert a hlavně v místě bydliště nebyla školka. A tak jsem se podívala po okolí a našla jsem lesní školku a bylo to i na doporučení kamarádky a v podstatě všechno, co jsem hledala, jsem tam našla. U dcery, protože velmi dobře zvládá socializaci i zvládá dobře kolektiv a tak jsem to u ní tolik neřešila, a vzhledem k tomu, že syn potom přecházel do státní školky a tak jsem rovnou řekla, že půjde do státní“.*

Respondent č. 12 - „*My jsme se s manželem nejdříve podívali na internet po školkách v okolí a ty co se nám líbili nejvíc, jsme potom obvolali, jestli mají místo a tak. Tak se*

vlastně některé přirozeně vyloučily. Potom jsme se do nich jeli podívat, jak to tam vypadá a taky vidět, jestli jsou tam děti spokojené. A taky jsme vybírali podle toho, abych tam třeba mohla dojet s kočárem s mladším sourozencem“.

Respondent č. 19 - *„Nejprve jsem se ptala sousedek, kamarádek a ptala jsem se jich na doporučení nějaké školky. Několik mých kamarádek pracuje v mateřské škole, tak jejich názor byl pro mě důležitý. Potom jsem se podívala na stránky školky. A taky jsem se chodila dívat kolem vybrané školky před nástupem dcery, jak se třeba chovají učitelky k dětem třeba venku na zahrádce nebo na procházce“.*

Respondent č. 20 **uvádí** - *„...já jsem měla podrobné informace o naší školce od sousedky, které tam její děti už chodí“.*

4.3.3 Informovanost o možnostech předškolního vzdělávání

Pod tímto heslem se skrývají tři typy rodičů

1. Prvním typem je rodič, který využívá dostupnosti veškerých informací přes **internet**. Tyto informace však využijí pouze rodiče, kteří tento druh informací hledají. Jsou to rodiče zodpovědní a aktivní. Ti se také více do podrobností zajímají o vybranou školku a můžeme tedy o nich říci, že jsou dobře informovaní. Své získané informace si ověřují ještě z jiných zdrojů jako je např. **osobní návštěva** ve vybrané školce, či **reference známých**. Typ informovaného rodiče je zvědavý a prověřující.

Respondent č. 15 – *„Nejprve jsem se podívala na internet, na školky v blízkosti bydliště. Potom jsem využila s manželem Den otevřených dveří ve vybrané školce. Chtěla jsem se osobně seznámit s prostředím školky – jestli se tam bude dceři líbit, chtěli jsme také vidět paní učitelky. O alternativách jsme také uvažovali, ale bylo to tak drahé, že bych nemusela vůbec chodit do práce.“*

Respondent č. 16 - „Líbila se mi waldorfská školička, našla jsem informace na internetu, ale už jsem cítila, že chci něco jiného, alternativního.“

2. Druhým typem je rodič, který se kromě základních organizačních údajů, podrobně zaobírá vzdělávacím programem a více než lokalita školky a její otvírací doba ho zajímá směřování školky a její výchovný styl.

Respondent č. 4 uvedl – „...chtěli jsme takovou mateřskou školu, jejíž vzdělávací program bude mít mezinárodní přesah, není to jen tak nějaká novinka, ale mají s ní dlouhodobou zkušenost i v zahraničí. Nechtěli jsme školku našeho dětství, chtěli jsme vzdělávací program, který pracuje s osobností dítěte. Po seznámení s různým typem vzdělávací programů jednoznačně volba padla na Montessori. S tím, že pokud bychom se stěhovali do zahraničí, dcera může kontinuálně navázat a přechod bude pro ni snazší.“

Respondent č. 9 - „Nejprve jsme hledali informace o školkách na internetu podle nabízených nadstandardních aktivit. Vybrané školky jsme potom objížďeli na domluvené osobní návštěvy. Radili jsme se s lidmi, kteří už do té školky chodili, chodili jsme po těch dnech otevřených dveří, všude možně, i ty jakoby internetové rozhovory těch maminek. Rok dopředu jsme sháněli informace, v některých školkách jsme byli i dvakrát na Dni otevřených dveří, takže určitě jsme to řešili rok před nástupem.“

3. Třetím typem je rodič nevyhledávající informace

Jsou rodiče, kteří jdou cestou nejmenšího odporu. Mají školku u domu, nebudou tedy řešit, kdo tam učí, jaký mají vzdělávací program. Ve své podstatě vlastně ani nevědí, že něco takového mají řešit. Tyto otázky je jednoduše netrápí.

Respondent č. 2 – „...tak pro mě bylo nejdůležitější, aby to bylo blízko a tak jsme nevybírali ani nehledali, ale šli jsme do naší vesnický, kterou máme skoro přes ulici. Měli jsme radost, že můžeme dát syna k nám.“

Respondent č. 10 - „...my jsme to měli daný, když jsme se nastěhovali, tak jsme se dozvěděli, že se tady staví nová školka, tak jsme se ani nedívali jinde. Takže jsme měli jasnou volbu a nic jiného jsme nehledali. Jenom kdyby se Dádovi ve školce nelíbilo, tak bych teprve hledala jinou školku.“

5 DISKUZE

Jako téma mé bakalářské práce jsem si zvolila motivaci rodičů při výběru druhu mateřské školy. V posledních letech klesá porodnost a to se již projevuje v některých lokalitách na počtu dětí v mateřských školách. Obzvláště na vesnicích a předměstích. Mateřské školy, které v nedávné době podlehly velkému zájmu ze strany rodičů o místa pro své děti a postavily si větší prostor, teď mají problém s naplněním kapacity počtu dětí na jednu třídu.

Obyvatelstvo těchto lokalit je počtem omezené. Většina z rodičů si zde zakoupila vlastní bydlení, buď dům nebo byt. Tím se k místu více či méně připoutali. Dům si člověk nepořizuje jako chvilkový rozmar. Z toho tedy vyplývá, že když odroste vlna těchto dětí, nebudou další následovníci. Rozhodně ne v tak velkém množství, aby mateřskou školu zahltili, jak jsme tomu byli zvyklí v nedávných letech.

Z výše uvedeného vyplývá, že mateřské školy běžného nebo alternativního směru se musí naučit být konkurence schopné. A „služba“ kterou nabízí, musí být odborná a kvalitní. Proto je správné se dnes ptát, jakou mateřskou školu chtějí rodiče pro své děti?

Z rozhovorů respondentů vyplynulo několik kategorií, které jsou při výběru mateřské školy pro ně důležité.

Všichni dotazovaní se shodli na důležitosti **socializace** dětí, neboli zařazení dětí mezi jejich vrstevníky. Tento jev může i znamenat, že se rodiče cítí být „*nekompetentními*“ k výchově svých dětí. Další trendem současnosti je tzv. „*volná výchova*“ a mateřská škola je mnohdy první, která dítěti stanoví jasná pravidla soužití v kolektivu.

Na to úzce navazuje očekávání **individuálního přístupu** k dítěti. K tomuto přání rodičů nahrává i Rámcový vzdělávací plán předškolního vzdělávání, který v tomto ohledu jasně hovoří. Dítě je osobností, kterou dospělý respektuje a je doprovodem v jeho prvotním vzdělávání. Od učitele se očekává bezpodmínečné přijetí všech dětí. To jistě neznamená schvalování všeho, co dítě dělá. Není to však podmínkou jeho přijetí. (RVP PV, 2017)

Rodinnou výchovu a aktivní přístup očekává také většina respondentů. Co skrývá toto označení? Rodina, která správně „funguje“ je rodinnou aktivní. Nemusí se vždy jednat o velkou nabídku kroužků a aktivit. Je tu totiž ještě skrytá aktivita, která je vlastní „normální“ rodině. Učitel si s dětmi hodně povídá. Frontální výuku odsunul stranou a nahlíží do světa dětí přes jejich vyprávění a na oplátku dává dětem nahlédnout do svého způsobu vidění světa. Taková aktivita potom může být pro obě strany přínosná. Bohužel se ale nedá pověsit na nástěnku.

Mateřskou školou cesta vzdělání dětí teprve začíná. Proto další ze společných očekávání rodičů je **dobrá příprava na vstup do základní školy**. Většina dětí z mateřských škol přechází na základní školu běžného typu. Z jejich požadavků na malého předškoláka u zápisu vyplývá příprava v mateřské škole. Dnes je běžné, že mateřské školy vedou každému předškolákovi jeho portfolio, které si může vzít sebou k zápisu.

Jak rodiče **postupují při výběru mateřské školy**? Zde je možné s nadsázkou se ptát, co bylo dříve slepice nebo vejce? Postup je u většiny respondentů následovný. Buď se nejdříve podívají na informace na internetu a potom své „znalosti“ proberou s jinými rodiči nebo známými, kteří se nacházejí v podobné životní situaci. Nebo nejdříve si o problematice nástupu dítěte do mateřské školy popovídají se známými a získané informace si ověří na internetu. Dnes již většina mateřských škol má své internetové stránky a proto není pro rodiče žádný problém si spoustu informací zjistit. Dále využívají Dnů otevřených dveří. Návštěva mateřské školy v těchto dnech není úplně standardní, protože se na tyto návštěvy školky připravují, mají krásně upravené nástěnky, uklizené hračky a speciální program s dětmi. Pokud rodiče chtějí poznat opravdovou tvář vybrané školky, doporučuji přijít v běžných dnech a možná i neohlášením. Mohou být v takovém případě svědky skutečné atmosféry v té či oné mateřské škole.

Výše jsem uvedla očekávání, na kterých se většina respondentů shodla. Všichni chtějí pro své děti to nejlepší a zároveň to nejlepší pro sebe. Mateřská škola musí korespondovat s osobním i pracovním životem a životním tempem rodičů. Někde je

možné i souznění mateřské školy s jejich životním směřováním. Na závěr uvedu citaci z rozhovoru s respondentem č. 13, který pro mě vystihuje podstatu konečného výběru mateřské školy.

Respondent č. 13 - „ *Není ani tak důležitý program, ale kdo to vede. Je to vždycky o lidech*“

ZÁVĚR

„Jestli ho nevezmou do té správné školky, tak to už se na ten Harvard nedostane,“ běduje matka asi dvouletého chlapce na pískovišti mezi svými kamarádkami v jednom americkém filmu z devadesátých let.

Skutečně je tomu tak, že volba mateřské školy je velkým mezníkem, který rozhoduje o zbytku kariéry dětí? Je to samozřejmě nadsázka, ve které se ale skrývá zrnko pravdy. Jen pod pojmem správná školka si asi každý z nás představí něco jiného. Někteří rodiče mají v hlavě start své pracovní kariéry a potřebují své dítě hlavně někde pohlídat, další, kteří v kariéře již pokročili třeba zase touží po školce plné kroužků, která jejich dítěti ulehčí start do světa plného výzev a soutěží. Další skupina, a ta je doufám nejrozšířenější, chce aby jejich dítě ve školce bylo spokojené, mělo hodnou paní učitelku, která ho dokonce i něco naučí a najde si první kamarády, které si bude pamatovat.

Co je tedy „správná“ školka pro mé dítě?

To je z mého úhlu pohledu taková, která mému dítěti prodlouží dětství, nenásilným způsobem ho postaví před první pravidla, pomůže mu překonat první i druhé příkoří, dá mu zažít úspěch, pocit sounáležitosti, seznámí ho i s „nespravedlností života“, že není středobodem světa, naučí ho lásce k poznávání a hlavně mu společně s rodiči dokáže předeštit svět, který leží před ním, jako báječné místo pro život a on, že je jeho jedinečnou součástí.

V bakalářské práci jsem se zaměřila na rodiče a jejich motivaci při výběru mateřské školy. Hlavní výzkumnou otázku jsem si položila takto: Jaká je motivace rodičů při výběru mateřské školy? Mojí snahou bylo odůvodnit, že se rodiče rozhodují na základě určitých kritérií a faktorů. Chtěla jsem zdůraznit, že to není pouze na základě blízkosti bydliště. Výzkum prokázal informovanost rodičů o více mateřských školách, což dokazuje, že i když jednoznačně na prvním místě při výběru je blízkost bydliště, stále se

zajímají i o jiné mateřské školy a hodnotí je podle dalších kritérií. Vzdálenost bydliště můžeme označit za primární faktor, podle kterého se rozhodují a může to být první fáze výběru. V druhé fázi rodiče přihlížejí i k dalším faktorům, kterými jsou (vycházíme-li z mého výzkumu) pověst a prostředí, vzdělávací program a aktivity mateřské školy.

Od září 2017 se budou do mateřských škol přijímat děti podle spádových oblastí. To na jednu stranu přispívá k větší spravedlnosti při přijímacím řízení. Na straně druhé přijdou rodiče právě o svou svobodnou volbu výběru mateřské školy. Jak jsem již zmínila, porodnost klesá a již nebude na straně mateřské školy výhoda z převisu zapsaných dětí. Nám učitelům by spádovost mateřských škol možná mohla časem přinést méně početné třídy.

Výzkumem se mi podařilo zodpovědět na položené otázky. Výzkum by se mohl rozšířit o více respondentů, respondenti by mohly být z jiných typů lokalit a porovnat výsledky mezi sebou, zjistit zda míra dosaženého vzdělání ovlivňuje výběr mateřské školy.

Toto téma je pro mě velmi zajímavé a přitažlivé a jsou další možnosti jeho zpracování nebo navázání. První měnícím se faktorem je čas. Jaká bude další generace rodičů, přivádějící své dítě do mateřské školy? Jak se změní očekávání a požadavky rodičů na předškolní vzdělávání?

Dalším typem zpracování tohoto tématu je případová studie zaměřená pouze na respondenty z jedné konkrétní lokality (vesnice). Zde by se daly podchytit některé jevy vystupující z mého výzkumu, obzvláště pak mateřská škola rodinného typu, sounáležitost s místem

Výzkumné výsledky by mohly posloužit učitelům v mateřských školách při tvoření vztahu s rodiči. Rodičům by zase mohly výsledky výzkumu být návodem pro orientaci při výběru mateřské školy a mohly by také porovnat jaké jsou rozhodující motivace dalších rodičů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- GARDOŠOVÁ, Juliana a Lenka DUJKOVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál, 2003. Step by step (Portál). ISBN 80-7178-815-5.
- HAVLÍNOVÁ, Miluše, et al, *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: rozšířený a aktualizovaný modelový program (dokument a metodika)*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-383-8.
- HAVLOVÁ, Jana, HAVLÍNOVÁ, Miluše a Eliška VENCÁLKOVÁ, ed. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika)*. 2, přeprac. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-061-5.
- JELÍNEK, Marian a Jiří KUCHAR. *Motivace: mýtus dnešní doby*. Praha: Eminent, 2013. ISBN 978-80-7281-458-9.
- JEŘÁBKOVÁ, Blanka. *Mateřská škola jako životní prostor*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0830-x
- KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2429-4.
- KOPŘIVA, Pavel. *Naše mateřská škola na cestě ke zdraví: knížka o tom, jak si udělat projekt zdravé mateřské školy*. Kroměříž: Spirála, 1996. Výchova a vzdělávání pro 21. století. ISBN 80-901873-2-3.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1.
- KREJČOVÁ, Věra, Jana KARGEROVÁ a Zora SYSLOVÁ. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 2004. ISBN 8020005927.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-977-1.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

RENDLOVÁ, Hana. *Šimon půjde do školy: program všestranného rozvoje předškolního dítěte*. Praha: Portál, 1995. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-046-4.

RONOVSKÝ, Vít. *Anthroposofické pojetí světa a člověka jako základní východisko waldorfské pedagogiky*. Hranice: Fabula, 2011. ISBN 978-8086600-83-3.

SMOLKOVÁ, Táňa. *Dítě v úctě přijmout--: vzdělávací program waldorfské mateřské školy*. Praha: Maitrea, 2007. ISBN 80-903761-2-6.

ŠMELOVÁ, Eva. *Mateřská škola: teorie a praxe I*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0945-3.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškolky a lesní mateřské školy: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2012. ISBN 978-807-2125-371.

Příloha č. 1

Otázky rozhovoru na téma Preference rodičů při výběru mateřské školy

Váš věk

Počet dětí, jejich věk

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Jak jste postupovali při výběru mateřské školy?

Internet, den otevřených dveří, blízkost bydliště, výše školného, blízkost zaměstnání)

Kdy jste s výběrem mateřské školy začali?

V kolika letech dítě nastupovalo do školky? Z jakého důvodu šlo dítě do školky ?

–(socializace, nástup do zaměstnání, tlak okolí)

Co všechno jste zvažovali? Zvažovali jste i možnost tzv. alternativních škol?

Co hrálo v rozhodování největší roli?

Co nakonec rozhodlo o výběru mateřské školy?

Radili jste se s někým o výběru mateřské školy?

Příloha č. 2

Přepis rozhovorů s respondentem č. 1 na téma preference rodičů při výběru mateřské školy

Respondent č. 1

věk 38

počet dětí 2 a ve věku 8 a 5

střední odborné s maturitou

Bakalářská práce se zabývá výběrem mateřské školy, tak jak jste postupovali při výběru mateřské školy, jak u prvního dítěte tak u druhého?

Postup byl rozličný, protože děti jsou jiné povahy. Když jsme vybírali školku pro staršího syna , tak jsme dbali na to, aby to byl malý kolektiv, individuální přístup, protože je spíš introvert a hlavně v místě bydliště nebyla školka a tak jsem se podívala po okolí a našla jsem lesní školku a bylo to i na doporučení kamarádky a v podstatě všechno ,co jsem hledala, jsem tam našla. U dcery, protože velmi dobře zvládá socializaci i zvládá dobře kolektiv a tak jsem to u ní tolik neřešila, a vzhledem k tomu, že syn potom přecházel do státní školky a tak jsem rovnou řekla, že půjde do státní.

Proč jste na poslední předškolní rok pro syna zvolila státní školku?

Tak to bylo jednoduchý, protože syn nerad mění kolektivy a tím, že už přešel z lesní školky do státní školky, kde si zvykl a byl spokojený, tak jsem uvažovala tak, že tady z

mateřské školky přechází větší část kolektivu do základní školy, takže on vlastně s celým kolektivem jde do základní školy.

A v lesních školkách je předškolní vzdělávání?

Nyní už jo, tehdy kdy tam byl syn se tomu nevěnovali, nebyli tam dané určité hodiny , kdyby měli předškolní vzdělávání, teď už jo.

Kolik času jste věnovali výběru před nástupem do mateřské školy?

Nó, tak určitě půl roku. Určitě půl roku jsem se o to zajímala.

A co všechno tedy pro vás bylo důležité?

U syna jsem právě hledala individuální přístup, malý kolektiv, kde tadle lesní školka je v tomhle úžasná, že každé dítě bere jako člověka, jako osobu, jako osobnost, i když se trochu chováním vymyká a to se můj syn vymyká v některých vlastnostech a oni ho tak berou. A víceméně ho neodstrčí někam na kraj kolektivu ale prostě ho tak berou. Prostě když je samotář, tak ho nechaj , snaží se ho začleňovat ale jeho tempem.

Co hrálo v rozhodování největší roli?

Individuální přístup, prostě malý kolektiv. A další věc je, že mi tam přišlo, že ty lektorky jsou vybírány, že jsou vyloženě mateřský typy, že jsou to takové mámy, které mají třeba i pět dětí a nedělá jim problém mít dalších dvanáct dětí a i s tím, že kdyby se něco stalo, bylo to jako bych tam byla s ním a ty děti byly mateřsky opečovávány.

Takže pro vás nebyla důležitá vzdálenost od bydliště a ani finance?

Finance samozřejmě hráli velkou roli, protože on tam chodil je na dva dny v týdnu a nechodil tam na celý týden a navíc mu to tak vyhovovalo a stačilo.

A vy jste byla na mateřské dovolené s mladší dcerou, tak jste mu to mohla dopřát.

Ano, já jsem byla na mateřské s mladší dcerou a tak jsem mu to mohla dopřát.

S kým jste se radila?

Já jsem dřív, ono to není tak dlouho je mu 8, tak je to tak čtyři roky dozadu a to lesní školky ještě nebyly tak rozšířené a nebylo to tak žhavé téma, tak jsem víceméně spojila s kamarádkou, která je pedagog prvního stupně a ta mi dala kontakt na jednatelku tady lesní školky ve Světicích, takže s tou jsem se setkala, chodili jsme se tam dívat, jak tam probíhá den v lesní školce a mě se to moc líbilo a nejen to, že zmíním, že jsou hodně venku a že tam nemocnost je nižší než v kolektivu, který nechodí tolik ven, takže jsem se víceméně radila s kamarádkama, diskuze jsem četla a s kamarádkama. V rodině jsme to probírali, v užší rodině s manželem a ten byl jednoznačně pro.